

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 30-33

Mestra de educación primaria e directora do CPI Plurilingüe Virxe da Cela

pereirogonzalez@edu.xunta.es

Partindo da análise do contexto, da realidade do alumnado e dos recursos dispoñibles, o centro realiza unha aposta firme no seu PEC polo desenvolvemento de procesos educativos renovadores e transformadores, establecendo proxectos de traballo integradores nas tres etapas educativas, sendo este compromiso asumido polo seu cadro docente, que potencia a innovación e a formación como elementos imprescindibles para ser quen de aproveitar e optimizar os recursos cos que con-

ta en prol dunha educación de calidade.

Ao mesmo tempo, e tendo en conta o notable descenso po-
boacional da nosa comarca, debido ao abandono progresivo das formas de vida tradicionais do rural galego, cre na necesidade de que as actividades escolares se convertan nun dos eixes vertebrados das relacións comunitarias. Trátase de fomentar as dinámicas sociais, económicas e culturais na medida das nosas posibilidades partindo da colaboración da comunidade educativa con diferentes organismos e institucións.

A nosa intención é establecer actuacións que permitan identificar as fortalezas do medio que, sen dúbida, poden ser o xermolo para que as novas xeracións traballen a favor dun desenvolvemento endóxico sustentable tanto social coma cultural e económico.

Polo tanto, pretendemos non só dar valor ao centro en si mesmo e aos seus aspectos educativos, senón tamén á comarca, establecendo unha posta en valor da súa configuración como pobo e dos recursos naturais, culturais e institucionais dos que dispón. Trátase de que a mocidade, as persoas que constituirán o futuro, aprenda a resolver problemáticas reais.

En definitiva, promover o enriquecemento mutuo dos diferentes membros da comunidade educativa a partir do coñecemento do medio, a adquisición de actitudes de respecto e conservación cara á natureza e a reflexión crítica a partir da valoración da identidade cultural.

Asentado nesta perspectiva de traballo nace un proxecto de centro de innovación educativa: Monfero Solidario, que como sinalan as docentes Dopico e Castro (2014) está encamiñado "(...) a transmitir valores, fomentar condutas e desenvolver habilidades que fortalezan as capacidades do noso alumnado para a vida e a convivencia. Sabemos que mediante esta tripla transferencia estamos a potenciar unha conciencia crítica indispensable para que os nosos mozos e mozas poidan construír nesta etapa da súa aprendizaxe sólidos alicerces que os acompañen e fortalezan no seu futuro como membros dunha cidadanía activa, informada e responsable".

Nun primeiro momento parte de accións puntuais centradas no desenvolvemento de valores de cooperación e voluntariado que encontran en iniciativas

como o Plan Proxecta ou colaboracións con outras entidades (universidades, ONGs, concellos, entre outros) o sustento pedagóxico e social necesario para converterse nun proxecto de centro consensuado e dialogado coa comunidade educativa que pretende ser quen de dar resposta ás inxerencias e problemáticas contextuais e sociais.

En primeiro lugar, posibilita tanto a aprendizaxe competencial coma un axeitado tratamento dos elementos transversais e da educación en valores de forma integrada. Ao mesmo tempo, permite que a comunidade educativa se involucre tanto nas dinámicas do centro coma no proceso educativo configurándose como un espazo de traballo compartido. Igualmente, outro dos seus aspectos fundamentais radica en que é quen de implicar e facer partícipes a diferentes ámbitos sociais na formación das novas xeracións. Isto supón poder contar co apoio e a colaboración de institucións e profesionais cualificados e cunha fiestra aberta á realidade e as súas necesidades. Por último, estamos a falar dunha escola inclusiva, que parte das potencialidades individuais e colectivas para crear coñecemento, superar as dificultades e establecer retos de futuro onde múltiples posibilidades transitan con efectividade.

Partimos da análise da realidade e dos retos de futuro identificamos o contexto, tendo en conta que formamos parte dun medio con identidade propia, que ademais de contar con limitacións conta con potencialidades que debemos ser quen de aproveitar. Falamos dunha bagaxe cultural con valores tradicionais de cooperación e respecto ao medio natural que aínda perduran,

novas xeracións formadas e un ámbito educativo non masificado e cunha axeitada dotación de recursos que serán o punto de partida das medidas organizativas de centro.

Estas medidas organizativas son establecidas a partir da reflexión nos diferentes órganos de goberno e coordinación docente. Así, concretamos a necesidade dun proxecto pedagóxico consensuado e integrado que vai máis aló de actividades puntuais e que supón a implicación e participación activa da comunidade educativa. Tiñamos como referencia o devandito proxecto "Monfero solidario". Isto, unido a unha optimización dos recursos humanos e materiais do centro e a introdución progresiva das TIC entendidas como tecnoloxías para a aprendizaxe e o coñecemento facilita o debate interno de como entendemos a educación e sobre que modelo de realidade queremos acadar.

Así, no marco do PEC configúrase a educación para o desenvolvemento e a cidadanía global (EpDCG) como referente, entendida como un proceso educativo encamiñado a promover unha cidadanía global a través de coñecementos, actitudes e valores capaces de xerar unha cultura da solidariedade comprometida na loita contra a pobreza e a exclusión, e mais coa promoción do desenvolvemento.

Este modelo educativo facilita o deseño e desenvolvemento da capacidade de idear, programar e desenvolver proxectos de traballo integrados no currículo nos que colaboran e cooperan a comunidade e diferentes organismos e institucións integrando diferentes perspectivas:

Trátase de visibilizar o papel que a dita perspectiva supón no desenvolvemento persoal e social das persoas. Ao mesmo tempo, facilita a adquisición da capaci-

dade decisoria, a autoestima, a autoxestión e a autonomía necesarias, sen que o xénero sexa limitativo. Como exemplo temos o aproveitamento dos recursos tecnolóxicos para o desenvolvemento das vocacións tecnolóxicas e a competencia STEAM (*Science, Technology, Engineering Art and Mathematics*) desde unha perspectiva de xénero e de compensación das desigualdades contextuais no ámbito tecnolóxico. Por iso, participamos no programa "Aprendo programando" ou no programa "Genios" en colaboración con Ayuda en Acción e Google (Pereiro e Penas, 2016). Para o tratamento da coeducación, as premisas son establecer modelos educativos centrados no respecto, na cooperación, na solidariedade, na convivencia e no respecto das diferenzas. Aquí, a participación no programa Quérote+ que favorece a colaboración de profesionais para crear unha estratexia socioeducativa na que colabora o conxunto da comunidade educativa que pon en valor a convivencia, a afectividade e da sexualidade, a diversidade, a imaxe corporal e a autoestima como fonte de desenvolvemento social e persoal.

Partimos da necesidade de establecer unha perspectiva global no tratamento das problemáticas contextuais. Trátase de fomentar no alumnado e no conxunto da comunidade a responsabilidade crítica e a capacidade de establecer propostas resolutivas non unicamente a nivel local, senón tamén a nivel global, creando conciencia da súa existencia, capacidade de cuestionamento e de iniciativa persoal e social. Partindo da base dos dereitos e deberes das persoas tratamos de deseñar propostas de actuación asentadas no coñecemento da realidade cultural propia e de diferentes culturas para a partir do diálogo e da cooperación ser quen de deseñar propostas de actuacións efectivas. Deste xeito, destacaremos a participación na Rede de Centros Escolares Solidarios, na Campaña Mundial pola Educación, nas actividades de voluntariado de Entreculturas ou en diferentes campañas e programas de Ayuda en Acción ou da Fundación Vicente Ferrer. Grazas a estas actuacións a cultura do centro impregnouse de solidariedade e a cooperación cun enfoque transversal,

fomentando a participación nas actuacións para promover unha cidadanía activa, informada e responsable. É dicir, para poñer en valor a capacidade transformadora do alumnado.

Neste senso centramos as actuacións nun enfoque socioeducativo contextualizado e transformador. Trátase de implicar o conxunto da comunidade na resolución dos problemas de forma que se sinta parte do proceso educativo. Neste senso colaboramos en actuacións promovidas pola Dirección Xeral de Voluntariado (Voluntariado miúdo: Móvete!) o que posibilitou o deseño de actuacións onde o alumnado debe ser autónomo, competente, responsable, solidario, con capacidade para exercer como suxeitos de dereitos tanto no ámbito persoal como social e con capacidade transformadora. A finalidade última é a de colaborar no progreso social de forma máis humana. Así, destacaremos propostas como a posta en marcha da asociación infantil e xuvenil "Soño rural" que levou a cabo iniciativas como a presentación de

dúas mocións nos concellos de Irixoa e Monfero para solicitar plans específicos de revalorización e revitalización da comarca.

Aquí, a perspectiva de traballo aséntase no ámbito patrimonial e no tratamento das súas problemáticas tanto dende un punto de vista local como global. Asentamos as propostas de traballo na educación medioambiental e patrimonial, para poder realizar propostas de actuación que afronten as problemáticas e retos de futuro de forma interrelacional. É dicir, comprender as relacións entre os aspectos físicos, biolóxicos, sociais, culturais, económicos e políticos, que determinan as características dos problemas medioambientais e socioeconómicos actuais. Na época da globalización, a degradación e o esgotamento dos recursos, a expansión urbana, a crise enerxética e económica, os fenómenos de exclusión, as crises migratorias, o etnocentrismo cultural, a inxustiza social, entre outros, son cuestións que deben ser afrontadas dende a responsabilidade individual e social. Ao mesmo tempo, os avances científicos e tecnolóxicos da información, da comunicación e dos medios de transporte configuran unha mobilidade social que deben ser recurso para o empoderamento comunitario local e global como constatan recentes investigacións (Gutiérrez, Benayas e Calvo, 2006).

Estas son as premisas que asentan, por exemplo o proxecto "Somos paisaxe, somos vida" (Pereiro, 2013) o cal pretende o coñecemento e a valoración da paisaxe natural próxima e das relacións identitarias que nela se establecen como primeiro paso para colaborar cun territorio máis sustentable a partir de procesos de desenvolvemento endóxenos.

Dentro desta liña tamén destacaremos o proxecto de investigación-acción levado a cabo entre o noso centro e a súa comunidade educativa, a asociación Solidariedade Internacional de Galicia e a Universidade da Coruña, co cal pretendemos asentar as bases pedagóxicas e organizativas para o tratamento efectivo da EpDCG no ámbito educativo.

A partir destas actuacións, consideramos que fomos quen de cambiar as dinámicas organizativas e pedagóxicas do centro, e convertemos as diferentes iniciativas nun referente dos seus valores e da súa comunidade de referencia. A nivel organizativo, establecemos vías efectivas de coordinación docente; a nivel pedagóxico, asumimos propostas pedagóxicas innovadoras; a nivel social, establecémonos como elemento dinamizador e referente identitario da contorna.

Neste senso, é de destacar que no ano 2009, o noso centro foi merecedor do Premio Nacional Vicente Ferrer de Educación al Desarrollo da Axencia Española de Cooperación Internacional para o Desenvolvemento (AECID) e o Ministerio de Educación. Outros recoñecementos foron o Premio Paisaxe e Sustentabilidade (1º en 2014/2015, 2º en 2013/2014), Premio do Programa 12 meses, 12 paisaxes (1º Premio en 2012/2013). No ámbito tecnolóxico recibimos o 1º premio do Concurso Aprendo Programando (en 2016 e 2017).

- DOPICO, V. D., e CASTRO, Y. C. (2014). "Monfero solidario: educando en valores a unha nova xeración disposta ao cambio". *Eduga: Revista Galega do Ensino*, (68), 48.
- GUTIÉRREZ, J., BENAYAS, J., e CALVO, S. (2006). "Educación para el desarrollo sostenible: evaluación de retos y oportunidades del decenio 2005-2014". *Revista Iberoamericana de educación*, 40, 25-69.
- PEREIRO, M. C. (2013). "Unha paisaxe única, unha escola única. Desenvolvemento do proxecto "A nosa paisaxe, a nosa vida" no CPI Virxe da Cela de Monfero (Programa 12 meses, 12 paisaxes)". *Eduga: Revista Galega do Ensino*, (66), 48.
- PEREIRO, M. C. e PENAS, Y. (2016). "Desenvolvemento do pensamento computacional a través da plataforma Scratch: exemplo práctico do CPI Plurilingüe Virxe da Cela". En Jacinto, J.; Raposo-Rivas, M.; Florencio, A.P. e Martínez-Figueira, M.E. (Eds.) *Experiencias de Investigación e intervención educativa con TIC*. Almería: Procompal. pp. 231-240.
- ORTEGA, M. L. (2010). "Comunicación y educación para el desarrollo en la estrategia de educación para el desarrollo española". En Teresa Burgui e Javier Erro (coords.), *Comunicando para la solidaridad y la cooperación como salir de la encrucijada*. Pamplona: Foro Comunicación, Educación y Ciudadanía, 89-100.